

Kaavan laatijan vastine

ALAVUDEN RANTAOSAYLEISKAAVAN 4. OSA / TÖYSÄN ALUEEN JÄRVET
/ OSA-ALUE 2

Nähtävilläoloaika 6.9.-7.10.2024 (ehdotus)

1 Lausunnot

1.1 Telia Finland Oyj

1.1.1 Lausunto

Teliällä ei ole lausuttavaa rantaosayleiskaavasta.

1.1.2 Kaavan laatijan vastine

Merkitään tiedoksi.

1.2 Seinäjoen museot

1.2.1 Lausunto

Arkeologinen kulttuuriperintö

Osa-alueen 2 kaavaluonnoksista annetussa lausunnossaan alueellinen vastuumuseo edellytti vuonna 2018 tehdyn arkeologisen inventoinnin täydentämistä. Alavuden kaupunki on teettänyt täydentävän arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:n asiantuntijatyönä vuonna 2024. Inventointiraportti on kaavaehdotusaineiston liitteenä, ja museo on vienyt raportin kohdetiedot muinaisjäännösrekisteriin. Raporttiin on hyvä lisätä ns. jälkilokikartta, josta selviää, missä täydennysinventoinnin maastotyötä on tehty.

Kiinteät muinaisjäännökset on osoitettu kaavassa sm-merkinnällä ja suunnitelmääräyksellä. Vuoden 2024 inventointiraportin kohde 20 (Mutka) on osoitettu kaavakartassa kp-merkinnällä (muu arkeologinen kulttuuriperintökohde). Kohde on historialliselta kartalta paikannettu autioitunut yksinäistalon paikka, jonka kohdalla on nykyisin pelto.

Inventoinnin kenttätöiden aikaan pelto on ollut sängellä, eikä inventoinnin pintapuolisessa tarkastelussa ole saatu havaintoja muinaisjäännöksestä. Kohde on osoitettu kaavakartassa kp-merkinnällä, johon liittyy seuraava suunnitelmääräys: *"Alueella sijaitsevien historiallisten rakenteiden ja kerrostumien poistaminen on sallittua vain erityisestä syystä ja riittävän arkeologisen dokumentoinnin jälkeen. Aluetta koskevista suunnitelmista on kuultava museoviranomaisia. Merkinnällä on osoitettu Mutkan muu kulttuuriperintökohde (1000037139) Mutkanjärven rannalla."*

Kaavaa varten on laadittu Museoviraston ja alueellisen vastuumuseon vaatimat arkeologiset selvitykset, ja inventointien jälkeen tiedossa olevat muinaisjäännökset on osoitettu osa-alueen 2 kaavaehdotuksissa asianmukaisesti. Museo katsoo myös, että kp-merkintä ja siihen liittyvä suunnitelmääräys ovat kohteen Mutka osalta riittäviä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Etelä-Pohjanmaan uusi maakuntakaava (2050) on hyväksytty 16. 9. 2024 Töysän järvien osa-alueen 2 kaavaehdotuksen ollessa jo nähtävillä. Kaavaselostuksessa esitetty maakuntakaavan ehdotusvaiheen mukainen tilanne tulee ajantasaistaa uuden maakuntakaavan mukaiseksi kaavamääräyksien ja -merkintöjen osalta. Kaava-alueella ei kuitenkaan sijaitse maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, eikä maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, joten kaavaehdotukseen ei näiltä osin aiheudu muutostarpeita.

Paikallisesti arvokkaiden alueiden ja kohteiden arvottamisesta pidettiin kokous 16. 8. 2023 Alavuden kaupungin, Swecon ja Seinäjoen museoiden kesken, jossa sovittiin Inventoinnin tarkistamisesta vielä luonnosvaiheen jälkeen. Swecon laatimaa Töysän järvien maisema- ja rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä ja selvityksen kohdekortteja on päivitetty 30. 4. 2024 kaavoitettavan alueen osalta. Kulttuuriympäristöselvityksen rakennusinventointiaineistoa on tarkennettu kohteiden kiinteistötunnuksilla ja kiinteistötietokannan mukaisilla nimillä.

Museon luonnosvaiheen lausunnon mukaisesti kaavaselostuksessa tuodaan nyt esiin (s. 22), että etäämpänä rannasta sijaitsevista inventoiduista kohteista osa jää kaava-alueen ulkopuolelle, eikä niitä siksi ole arvioitu kaavatyön yhteydessä, vaikka niillä on kulttuuriympäristön arvoja. Näinä kohteina on huomioitu Iso-Aho, Ala-Mutka, Uusimäki, Järvenpää ja Väliaho.

Kaavaselostuksen mukaan kaavaehdotuksessa säilytettäväksi rakennuksiksi sr/nro kaavamerkinnällä osoitetaan:

2. 6. Mustaniemi ja 2. 8. Järvikangas Liesjärvellä, 2. 10. Mutka ja 2. 11. Markkula Mutkanjärvellä ja 2. 14. Pesola Myllyjärvellä

Kaavamääräyksen mukaan: "Merkinnällä on osoitettu paikallisesti arvokkaat rakennukset. Korjaus- tai muutostöissä tulee säilyttää pihapiiriin rajoittuvien rakennusten tai niiden osien ulkoasun ominaispiirteet sekä käyttää alkuperäisiä tai vastaavia materiaaleja. Täydennysrakentamisen tulee sopeutua mittakaavaltaan ja materiaaliltaan olemassa olevaan rakennuskantaan. Kohdetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakennusten purkamiseen tulee hakea lupa (MRL 5 127)."

Huomionarvoiksi rakennuksiksi/kohteiksi s/nro-kaavamerkinnällä osoitetaan:

2. 3. Lampila Pyörähäisen rannalla

2. 5. Lahti ja 2. 7. Hepojoki Liesjärvellä

Kaavamääräyksen mukaan; "Merkinnällä on osoitettu kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja/tai maisemakuvan kannalta huomion arvoiset rakennukset, jotka tulee pyrkiä säilyttämään. Rakennuksissa tehtäviin muutoksiin on haettava lupa."

Kohteiden suojelutiedot on huomioitu ja esitetty kaavaselostusta vastaavasti myös kaavakartoilla kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä.

Kaavaselostuksessa (s. 38) ja -määräyksissä eritellään lisäksi tarkemmin, mitä suojelumerkintä kyseisten kohteiden osalta käsittää. Määräykset ovat riittäviä turvaamaan kohteiden kulttuuriympäristön arvojen säilymisen.

Kaavan laatijan vastine selittää museon luonnosvaiheen lausunnossa mainitun inventointikohteen 2. 2 Kallioniemi puuttumisen kaavasta sillä, että kohde sijaitsee voimassa olevan ranta-aseமாகাavan alueella. Kohde 2.4. Hautamäen

Hoikalla on jäänyt kaavarajauksen ulkopuolelle, joten sille ei osoiteta laadittavassa kaavassa suojelumerkintää. Kaavaselostuksen mukaan (s. 28) kohde 2. 9. Saari Iso Ristijärvellä sijaitseva luonnosvaiheen kaavakartassa virheellisesti ja on siksi poistettu kaavakartalta.

Museo esitti luonnosvaiheen lausunnossaan Liesjärven rannalta inventoitavaksi Toijalantorppa -nimistä tilaa (10-409-12-2). Inventointia tarkennettiin lausunnon mukaisesti Liesjärven osalta, mutta suojeltavia kohteita ei löydetty. Samoin museo peräsi Haukilammen ranta-alueella olevan Harrinmäen tilan (10-409-37-43) inventointia. Kaavoittajan vastineen mukaan tilan rakennukset on inventoitu nimellä Väliaho, mutta tilaa ei huomioida kaavassa, koska sen arvokas rakennuskanta ei sijaitse kaava-alueella.

Kaavaselostuksen vaikutustenarviointiin on lisätty museon esittämä huomio maiseman muuttumisesta uudisrakentamisen myötä.

1.2.2 Kaavan laatijan vastine

Todetaan keväällä 2024 laaditut arkeologiset lisäselvitykset Mikroliitti Oy:n toimesta riittäväksi. **Tarkistetaan kaavaselostusta maakuntakaavatilanteella.**

1.3 Koillis-Satakunnan sähkö Oy

1.3.1 Lausunto

Ei lausuttavaa.

1.3.2 Kaavan laatijan vastine

Merkitään tiedoksi.

1.4 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

1.4.1 Lausunto

Yleiset periaatteet mitoitukselta ovat samat kuin aiemmissa vaiheissa, joten ei ole tarvetta antaa lausuntoa.

1.4.2 Kaavan laatijan vastine

Merkitään tiedoksi.

1.5 Suomenselän luonnonystävät ry

1.5.1 Lausunto

Töysän itäosan järvilabyrintti on ainakin Etelä-Pohjanmaan alueella poikkeuksellinen, vastaavaa ei muualla ole. Suomenselän Luonnonystävät ry onkin käynyt tarkasti läpi alueen rantaosayleiskaavaehdotusta ja todennut, että luontoselvityksissä ja kaavoituksessa on ongelmia varsinkin Katiskalla, Valkiaisella ja Pitkäjärvellä.

Lummelampikorento

Katiska -lammella on tehty kesällä 2013 luotettava, kuvin varmistettu havainto kahdesta lummelampikorennosta. Luontokartoituksessa kesällä 2019 ei ollut tehty havaintoa lummelampikorennosta Katiskajärvellä tai missään muuallakaan kartoitusalueella. Kartoitusraportti ei paljastanut, onko lummelampikorentoa tai

sirolampikorentoa yritetty etsiä ja jos on, millaisin menetelmin. /sijaitseeko lammella yhä lummelampikorenon lisääntymis- tai levähdyspaikka.

Koska monilla korentolajeilla lisääntymispaikat säilyvät pitkään samoina, voidaan lähteä siitä, että Katiska todennäköisesti on yhä tiukasti suojellun lajin lisääntymisalue, vaikka luontokartoituksen mukaan Katiskan eteläisessä osassa on ruopattu. Se on pilannut ainakin ruopatulta osalta rantaa lummelampikorenon kannalta ja on voinut olla luonnonsuojelulain vastainen toimi. Onko ruoppauksesta tehty asiaan kuuluva ilmoitus tai onko siihen ollut lupa? Havainto on ollut eliölajit -tietokannassa.

Suomessa sudenkorentoja uhkaavat erityisesti vesistöjen rakentaminen, likaantuminen ja rehevöityminen. Katiskalla lajia uhkaa ruoppaus, jos sinne rakennetaan. Katiska on pieni vesialue, missä vähäisetkin toimenpiteet heijastuvat koko lammen laajuisesti. Lummelampikorento on tiukasti suojeltu direktiivilaji. Siksi laji pitää huomioida.

Ensisijaisesti esitämme, että rakennuspaikka poistetaan kaavasta. Asian selkiinnyttämiseksi Katiska -lammella (ja muillakin vastaavilla, lummetta ja ulpukkaa kasvavilla lammilla) toteutetaan luontokartoituksenkin suosittelu korentokartoitus.

Kartoitus tehdään lajin havaitsemisen kannalta oikeaan aikaan (15.6.–10.7. välisenä aikana päivisin noin klo 12–16) ja lämpimänä, vähätuulisena päivänä. Jos laji ei havaita, huomioidaan Katiska aiempiin havaintoihin pohjautuen vähintäänkin lummelampikorenon potentiaalisena lisääntymispaikkana. Yhden vuoden havaintojen puuttuminen ei voi kumota lisääntymispaikan olemassaoloa. Korentojen toukat elävät vedessä monen vuoden ajan ennen aikuistumista.

Toissijaisesti esitämme, että mikäli rakennuspaikka tahdotaan säilyttää, kaavaan laitetaan ehdoton rannan ruoppaamis- ja niittokielto lummelampikorentojen lisääntymispaikan säilyttämiseksi. Katiska saattaa olla kaavoitusalan ainoa lummelampikorentojen lisääntymispaikka, ja sitä on pidettävä merkittävänä vesiluonnon monimuotoisuuskohteen.

Viitasammakko

Kartoittaja oli löytänyt kaavoitettavalta alalta viisi viitasammakkokohdetta. Tiedossa oli myös kaksi vanhempaa viitasammakkokohdetta (Aalto 2014).

Kaavoitukseen liittyvän kartoituksen viitasammakkoselvitys oli tehty 7.–11.5. ja 13.5.2019 ja sitä oli täydennetty muutamien kohteiden osalta vielä 20.–23.5.2019. Suomenselän Luonnonystävät ry toteaa, että toukokuun alun havaintopäivät ovat olleet oikeita, mutta toukokuun lopun päivinä paras kutuaika on ollut jo hiipumassa. Tämä näkyy siinä, että kartoittajan havainnoista neljä oli tehty toukokuun alkupuolella ja vain yksi loppupuolella (tuolloin vain yksi yksilö äänessä).

Kartoittajan viitasammakkoselvitykset oli tehty samanaikaisesti vesilintujen pistelaskentojen kanssa. Laskennat oli aloitettu aamuisin noin klo 6, mutta joissakin kohteissa yhteislaskentaa oli pitänyt jatkaa vielä kello 13 jälkeen, pisimmillään klo 14.30 asti. Suomenselän Luonnonystävät ry toteaa, että viitasammakot ovat tuskin koskaan äänessä aamulla auringon nousun aikaan. Hyvätkin viitasammakkorannat ovat hiljaisia varhaisina tunteina (esim. Lammi & Routasuo 2009). Tässäkään luontokartoituksessa ei ollut tehty yhtään aamuhavaintoa. Aamukartoitukset aiheuttavat ison epävarmuuden kartoitustulokseen, sillä hyviä viitasammakkorantoja on voinut jäädä huomaamatta. Kartoitustyö pitää tehdä oikein, jotta laillisuus toteutuu.

Kiihkeimmän kudun vaiheessa viitasammakon kutuääniä voi satunnaisesti kuulla päiväsaikaan. Kaikki kartoittajan tekemät viisi havaintoa on tehty puolen päivän tienoolla. Hyvä on, että kohteita on näin saatu esille. Viitasammakon oikea kartoitus aika on iltaisin auringonlaskun jälkeen sekä yöllä pimeään aikaan etenkin, jos sää on hyvä. Kartoittaja ei ollut tehnyt yhtään kartoitusta illalla eikä yöllä. Tämä on kartoituksen selkeä virhe.

Harmillisesti näiltä järviltä on vain niukasti aiempia viitasammakkotietoja. Kartoitusraportti tuo esille Matti Aallon tekemät havainnot vuodelta 2014. Aalto oli toteuttanut kartoituksensa oikea-aikaisesti puolen yön tienoolla havaiten runsaasti soidintavia viitasammakoita Valkiaisella ja Pitkäjärvellä. Kaavoittajan kartoittaja ei ollut tehnyt näissä kohteissa havaintoa, koska kyseiset käynnit oli toteutettu viitasammakoiden havainnoinnin kannalta väärään aikaan. Viitasammakoiden kutualueet ovat yleensä hyvin pysyviä, mikäli olosuhteet eivät muutu. Siksi voidaan lähteä siitä, että Valkiaisella ja Pitkäjärvellä on yhä viitasammakoiden elinaluetta. Matti Aallon havainnot on ilmoitettu laji.fi -tiedostoon. Jostakin syystä kaavoittaja oli virheellisesti ohittanut olemassa olevat vanhemmat havainnot.

Valkiaisen rannalle saaren pohjoispuolelle osoitetut neljä rakennuspaikkaa sijaitsevat rannalla, mistä on tehty viitasammakkohavainto.

Pitkjärvien eteläisessä osassa Pennasensaaren kohdalla järven molemmilla rannoilla oli tehty vuonna 2014 runsaasti viitasammakkohavaintoja. Sopiva biotooppi oli Aallon mukaan jatkunut ihan järven eteläpäähän saakka, mutta Aalto ei ollut sinne mennyt kuuntelemaan laji, koska siellä oli ollut kurjen ja laulujoutsenen pesintä kesken. Kaavoittaja on merkinnyt kaksi rakennuspaikkaa järven läntiselle rannalle, missä oli tehty viitasammakkohavaintoja sekä kaksi paikkaa eteläosaan sinne, mikä on todennäköinen viitasammakon kutualue ja missä oli kurjen ja laulujoutsenen pesä.

Nämä viitasammakkorantojen rakennuspaikat on poistettava kaavasta.

- Valkiaisen rannalta poistetaan neljä rakennuspaikkaa, kaksi länsi- ja kaksi itärannalta.
- Pitkjärveltä poistetaan neljä rakennuspaikkaa, kaksi länsirannalta Pennasen saaren kohdalta ja kaksi etelärannalta.

Rantarakentamiseen liittyy lähes aina rannan käsittely ruoppaamalla.

Luonnonsuojelulain suojelema viitasammakko häviää paikalta, jos sen kutualue ruopataan. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien (esim. viitasammakko, lummelampikorento, lepakot, liito-orava) suojeleminen on tiukka, ja niitä ei saa tappaa eikä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa saa hävittää eikä heikentää. Asiasta on runsaasti oikeuspäätöksiä.

Kaavoittaja on huomionnut hyvin luontokartoituksessa esille tuodut suojeltavat kohteet, mutta vanhemmat havainnot on sivuutettu. Se on virhe, joka pitää korjata.

Rantaosayleiskaavan laadinnan yhtenä tavoitteena on ympäristöarvojen turvaaminen osoittamalla rakentaminen niin, että ympäristö- ja luontoarvot eivät vaarannu. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua huomioimaan elinvoimaisen luonto- ja kulttuuriympäristön. Luonnonsuojelulaki ja luontodirektiivi määrittelevät suojelemaan laissa mainittuja lajeja ja elinympäristöjä.

1.5.2 Kaavan laatijan vastine

Suomenselän luonnonystävät ry on jättänyt kaavan luonnosvaiheessa mielipiteen, minkä mukaan yhdistyksellä ei ole ollut huomautettavaa kaavasta.

Samoin ELY-keskus on todennut luonnosvaiheen lausunnossaan, että pitää tehtyjä luontoselvityksiä yleiskaavan laatimista varten huolellisesti toteutettuina. Selvitysten tulokset on luontodirektiivin liitteeseen IV a kuuluvien lajien osalta huomioitu asianmukaisella tavalla kaavoituksessa, eikä näiden lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen kaavan mukaisella rakentamisella ole todennäköistä. ELY-keskus pitää erittäin hyvänä asiana sitä, että luontodirektiivin liitteen IV a lajien havainnot on tallennettu Laji.fi-järjestelmään, josta ne ovat suoraan viranomaisten käytettävissä paikkatietoaineistona. Selvityksistä on pidetty erillispalaveri. Lisäselvitystarpeita ei ole esitetty.

Lummelampikorento

Katiskalle osoitettu rakennuspaikka on siirretty saman maanomistusyksikön sisällä Heikkilän Hoikan rantaan olemassa olevan rakennuspaikan yhteyteen. Siirto suoritettiin maanomistajan kanssa käytyjen keskustelujen sekä alueella aiemmin tehdyn lummelampikorento-havainnon vuoksi. Siirron yhteydessä kuultiin lähinaapurusto Heikkilän Hoikalla.

Viitasammakko

Luontoselvityksessä on käyty läpi selvitysajankohta ja sääolot. Selvityksessä soidinpaikkoja havaittiin osa-alueen 4 (Töysän järvet osa 2) järvillä yhteensä viisi, joten yleisesti selvitysolosuhteet ja ajankohta ovat olleet ainakin kohtuullisen hyvät.

Valkiaisen koillisrannalle osoitetusta kahdesta uudesta rakennuspaikasta toinen on siirretty palautteen ja luontoselvityksen perusteella toiseen sijaintiin saman maanomistusyksikön sisällä. Toinen rakennuspaikka jätetään ennalleen, sillä maanomistusolojen vuoksi sitä ei voida osoittaa toiseen sijaintiin.

Valkiaisen länsirannalla sijaitsevat rakennuspaikat jätetään ennallaan, sillä maanomistusolojen vuoksi niitä ei voida osoittaa toiseen sijaintiin. Osoitettu rakennuspaikka on kiinteistön osalla rakentamiskelpoisuuden osalta parhain. Loma-asunnon rakentaminen itsessään ei vaaranna viitasammakkojen elinympäristöä, sillä rakennus tulisi sijoittumaan kivennäismaalle.

Vesistöaluetta koskien lisätään luo-4 kaavamerkintä, jolla turvataan viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat.

Valkiaisen pohjoisosan lisäksi Pitkäjärvelle lisätään vesistöalueelle luo-4 kaavamerkintä, jolla turvataan viitasammakkojen elinympäristö. Luo-4-kaavamääräystä tarkennettiin huomioimalla rantarakentaminen.

Maanomistusolojen vuoksi rakennuspaikkoja ei ole voitu siirtää luonnolojen kannalta parempaan sijaintiin. MRL 39 § mukaisesti yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa, eikä rakennuksen rakentaminen itsessään vaaranna viitasammakkojen elinympäristöä.

2 Muistutukset

2.1 Myllyjärvi

2.1.1 Kiinteistö 10-409-17-48

Kaavaehdotuksesta poistettiin yksi uusi lomarakennuspaikka esitetyn mielipiteen mukaisesti. Uusi lomarakennuspaikka halutaan osoittaa kuitenkin uudelleen kaavassa.

2.1.2 Kaavan laatija

Kaavaluonnoksessa Myllyjärvelle kiinteistölle 17:48 oli osoitettu uusi lomarakennuspaikka. Maanomistaja halusi kyseisen lomarakennuspaikan poistettavaksi rantaosayleiskaavasta. Lomarakennuspaikka poistettiin kaavaehdotuksesta. Maanomistaja esittää lomarakennuspaikan palauttamista rantaosayleiskaavaan. **Lomarakennuspaikka osoitetaan uudelleen aiempaan sijaintiin Myllyjärven kaavakartalle.**

2.2 Pieni Ristijärvi

2.2.1 Kiinteistö 10-409-28-32

Alavuden rantaosayleiskaavan 4. osa, Töysän järvet, osa-alue 2 kaavaehdotuksessa on osoitettu kiinteistölle 010-409-0028-0032 neljä lomarakennuspaikkaa. Kiinteistön omistajina haluamme poistaa nämä osoitetut paikat tästä rantaosayleiskaavaehdotuksesta. Kaavaselostukseen/sen liitteisiin halutaan kuitenkin jäävän maininta siitä, että kantatilamitoituksessa kantatilalle on laskettu kyseiset lomarakennuspaikat.

Alla kyseessä olevat rakennuspaikat. Alue on rajattu dokumentista Alavuden rantaosayleiskaava 4. osa Imurinlampi, Iso Ristijärvi, Pieni Ristijärvi, Töysä 1:10000 Ehdotus 26.8.2024

2.2.2 Kaavan laatija

Pieni Ristijärvellä kiinteistön 28:32 omistajat haluavat poistaa kiinteistölle osoitetut neljä uutta lomarakennuspaikkaa. **Lomarakennuspaikat poistetaan Pieni Ristijärven rantaosayleiskaavasta ja lisätään merkintä poistamisesta kaavaselostukseen.**